

ספרות עברית וכללית

לעולים חדשים

לבתי ספר דתיים

יחידת לימוד משלימה ל-2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון – סיפורת (סיפור חסידי וסיפור קצר),

דרמה ומונודרמה, קריאה מונחית – (2x33) – 66 נקודות

פרק שני – שירה (פיוט ושירת ימי הביניים,

השירה העברית במאה ה-20) – (2x17) – 34 נקודות

סה"כ – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה.

(2) מילון עברי-לועזי / לועזי-עברי, לפי בחירת התלמיד.

ד. הוראות מיוחדות: (1) חובה לצרף למחברת הבחינה שתי רשימות:

א. רשימת היצירות שנלמדו ביחידה הבסיסית.

ב. רשימת היצירות שנלמדו ביחידה זו.

(2) אין להדגים בתשובות שונות על פי אותה היצירה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון – סיפורת (סיפור חסידי וסיפור קצר), דרמה ומונודרמה, קריאה מונחית (66 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 1-9 (לכל שאלה – 33 נקודות).

סיפור חסידי

1. ענה על שני הסעיפים א-ב.
 - א. תאר את דמות הגיבור בסיפור החסידי שלמדת ("האוצר תחת הגשר" או "האיש שנותר בשדה" או "מעשה בהינדיק"). בסס את תשובתך על מחשבותיו ועל התנהגותו. (20 נקודות)
 - ב. על פי הסיפור החסידי שלמדת, הסבר והדגם מאפיין אחד של סיפורים חסידיים. (13 נקודות)

שים לב: אין להדגים בתשובות שונות על פי אותה היצירה.

סיפור קצר

2. "שברירים" / דבורה בארון
א. היחס של הבעל של חיה פרומה כלפיה מייצג את היחס של החברה בעיירה כלפיה. הסבר והדגם קביעה זו. (18 נקודות)
ב. תאר את השינוי שחל ביחס של החברה כלפי חיה פרומה, והסבר מה גרם לשינוי זה. (15 נקודות)

3. "שברירים" / דבורה בארון או סיפור קצר אחר

תאר את נקודת המפנה בסיפור קצר שלמדת.
מה הן התוצאות של מפנה זה? הסבר והדגם את דברך.

דרמה

4. "אנטיגונה" / סופוקלס

ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. תאר את המפגשים בין קראון לבין טרזיאס ובין קראון לבין הימון.

האם מפגשים אלה השפיעו על ההתנהגות של קראון? הדגם את דברך.

(20 נקודות)

ב. על פי סיום הטרגדיה, הסבר אם חל שינוי בהתנהגות של קראון. (13 נקודות)

5. "בית בובות" / הנריק איבסן

הציפור והבובה הם מוטיבים מרכזיים במחזה זה.

הבא מן המחזה דוגמה אחת למוטיב הציפור ודוגמה אחת למוטיב הבובה (סך הכול –

שתי דוגמאות), והסבר את התפקיד של כל אחת מהמוטיבים בעיצוב מערכת היחסים בין נורה

לטרולד הלמר, בעלה.

6. "ביקור הגברת הזקנה" / פרידריך דירנמט

בחר שלוש מדמויות המשנה האלה: בני המשפחה של איל, הכומר, המורה, ראש העיר, השוטר.

תאר את ההתנהגות של כל אחת מן הדמויות שבחרת, והסבר מדוע היא מתנהגת כך.

מונודרמה

7. "לרקוד עם אבא" / איציק ויינגרטן

הריקוד הוא מוטיב מרכזי במונודרמה זו.

הבא שלוש דוגמאות למוטיב הריקוד מן המונודרמה הזאת, והסבר את תרומת המוטיב

לבניית משמעותה.

8. "אחת זקנה" / נאווה סמל

ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. לפניך קטע ובו דבריה של חנה המתארים את הקשר בינה לבין הבת שלה. קרא את הקטע,

וענה על השאלה שאחריו.

כל כך הייתי רוצה שהיא תסתכל עלי ממש. עיניים הם כמו דלתות ואני איבדתי את המפתח

לעיניים שלה.

מה מלמדים דברים אלה על הקשר בין חנה לבין הבת שלה? הסבר את דבריך, והדגם את

הקשר הזה מן המונודרמה.

(15 נקודות)

ב. לקראת סיום המונודרמה חנה חושבת על דרך שתאפשר לשנות את אופי הקשר בינה

לבין הבת שלה.

הצג את הדרך הזאת, והסבר מה הוביל את חנה לחשוב על הדרך הזאת. (18 נקודות)

קריאה מונחית

9. תאר מערכת יחסים בין דורות א בין בני זוג בספר הקריאה המונחית שלמדת, והסבר את

תרומתם לבניית משמעות היצירה.

/המשך בעמוד 5/

פרק שני — שירה (פיוט ושירת ימי הביניים, השירה העברית במאה ה־20) (34 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 10-15 (לכל שאלה — 17 נקודות).

פיוט

10. קרא את הפיוט שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לכה דודי / ר' שלמה הלוי אלקבץ

מחרוזת 5	לְכֶה דּוֹדֵי לִקְרֹאת פֶּלֶה פָּנֵי שַׁבָּת נִקְבְּלָה. לְכֶה דּוֹדֵי לִקְרֹאת פֶּלֶה פָּנֵי שַׁבָּת נִקְבְּלָה.	הַתְּעוֹדְרִי הַתְּעוֹדְרִי כִּי בָּא אֹרֶךְ קוֹמִי אֹרִי עוֹרִי עוֹרִי שִׁיר דְּבָרִי כְּבוֹד ה' עָלֶיךָ נִגְלָה.
מחרוזת 1	שְׁמֹר וְזָכוֹר בְּדַבּוּר אֶחָד הַשְׁמִינֵנוּ אֶל הַמִּיחָד ה' אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד לְשֵׁם וּלְתִפְאֶרֶת וּלְתִהְיֶלָה.	לֹא תִבּוֹשִׁי וְלֹא תִפְלִמִי מִה תִשְׁתַּחֲוִי וּמִה תִּחְמִי בְּךָ יִחְסוּ עַנְיֵי עַמִּי וְנִבְנְתָה עִיר עַל תִּלָּה.
מחרוזת 2	לִקְרֹאת שַׁבָּת לָכוּ וְגַלְכֶּה כִּי הִיא מְקוֹר הַפְּרִכָּה מִרֹאשׁ מִקְדָּם גְּסוּכָה סוֹף מַעֲשֶׂה בַּמַּחֲשָׁבָה תִּחְלָה.	וְהָיוּ לַמִּשְׁשָׁה שְׂאִסְיָךְ וּרְחִקוּ כָּל מַבְלַעֲיֶיךָ יָשִׁישׁ עָלֶיךָ אֱלֹהֶיךָ כַּמְשׁוֹשׁ חֲתָן עַל פֶּלֶה.
מחרוזת 3	מִקְדָּשׁ מֶלֶךְ עִיר מְלוּכָה קוֹמִי צֵאִי מִתּוֹךְ הַהִפְכָּה רַב לָךְ שַׁבָּת בְּעֵמֶק הַבְּכָא וְהוּא יַחְמַל עָלֶיךָ חֲמָלָה.	יְמִין וּשְׂמָאל תִּפְרָצִי וְאֵת ה' תַּעְרִיצִי עַל יַד אִישׁ בֶּן פְּרָצִי וְנִשְׁמָחָה וְנִגִּילָה.
מחרוזת 4	הַתְּנַעֲרִי מֵעַפָּר קוֹמִי לְבָשִׁי בְּגָדֵי תִפְאֶרֶתְךָ עַמִּי עַל יַד בֶּן יוֹשֵׁי בֵּית הַלְחָמִי קִרְבָּה אֶל נַפְשִׁי גָאֻלָּה.	
מחרוזת 9	בּוֹאִי בְּשָׁלוֹם עֲטֶרֶת בַּעֲלָה גַּם בְּשִׂמְחָה וּבְצִהְלָה תּוֹף אֲמוּנֵי עַם סִגְלָה בּוֹאִי כָלָה בּוֹאִי כָלָה.	

תאר את הגאולה על פי המחרוזות השלישית ועל פי המחרוזות הרביעית בפיוט. הדגם את דבריך.

שירת ימי הביניים

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כְּתִיבְתָּךְ מִהֲדָרְתָּ / שְׁמוּאֵל הַנָּגִיד

כְּתִיבְתָּךְ מִהֲדָרְתָּ / כְּבָרְקֶת מְסֻדָּרְתָּ,
וְטוֹרִיָּה מִיִּשְׁרָיִם / כְּמוֹ רִקְמָה בְּאֲדָרְתָּ,
וְנֶחְמָדִים לְעֵינַיִם / כְּמוֹ פָּנֵי מַבְפָּרְתָּ,
וְרִיחָמוֹ כְּרִיחַ מוֹר / עָלֵי כֹלָה מְקֻשָּׁרְתָּ.
5 כְּתֹב וּקְרֹא וְשִׁים לְבָךְ / לְדֹת אָרוֹן וְכַפָּרְתָּ,
וְאַם תּוֹסִיף – לֵךְ אוֹסִיף / מְחִיר תְּרִבָּה וּמִשְׁכָּרְתָּ.
יְהוֹסֵף, אִם כְּתִבְתָּמוֹ / בְּעֵט בְּרָזֶל בְּאַנְרְתָּ –
מְכַתֵּב אֶת וְחָרוֹת עַל / כְּבִדִּי, לֹא בִיתְרְתָּ,
וְלֵךְ אֶהְבָּה לְקִיר לְבֵי / וּמוֹרְשֵׁי מְחַפָּרְתָּ
10 וְתוֹכַחְתִּי מִגָּלָה לֵךְ / וְאַהֲבֹתִי מִסְתָּרְתָּ.

הבא שתי דוגמאות מן השיר לביטויים הנוגעים לחוש הראייה ולחוש הריח, פרש אותם, והסבר איך הם מביעים את היחס של האב לכתיבה של בנו.

/המשך בעמוד 7/

השירה העברית במאה ה' 20

ארץ-ישראל וירושלים

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

אָרֶן / לאה גולדברג

כָּאן לֹא אֶשְׁמַע אֶת קוֹל הַקּוֹקֵיָה.

כָּאן לֹא יַחְבֹּשׁ הָעֵץ מִצְנַפֶּת שְׁלֵג,

אָבֵל בְּצֵל הָאֲרָנִים הָאֵלֶּה

כָּל יְלֻדוֹתֵי שְׁקָמָה לְתַחֲתֶיהָ.

צִלְצוֹל הַמְּחֻטִּים: הִיָּה הִיָּה —

אֶקְרָא מוֹלָדֹת לְמֶרְחֵב־הַשְּׁלֵג,

לְקֶרֶחַ יִרְקָרֵק כּוֹבֵל־הַפֶּלֶג,

לְלִשׁוֹן הַשִּׁיר בְּאֶרֶץ נִכְרִיָּה.

אוֹלֵי רֵק צִפְרֵי־מָסַע יוֹדְעוֹת —

בְּשֶׁהֶן תְּלוּיּוֹת בֵּין אֶרֶץ וְשָׁמַיִם —

אֵת זֶה הַכָּאֵב שֶׁל שְׁתֵּי הַמוֹלָדוֹת.

אֲתֶכֶם אֲנִי נִשְׁתַּלְתִּי פְּעָמִים,

אֲתֶכֶם אֲנִי צִמְחָתִי, אֲרָנִים,

וְשָׁרָשֵׁי בְּשָׁנֵי נוֹפִים שׁוֹנִים.

הרגשות של הדוברת בשיר זה מעוצבים באמצעות ציור לשוני של אורנים וציור לשוני של ציפורי

מסע.

הסבר והדגם קביעה זו.

ארספואטיקה

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אַחָדִים אוֹהֲבִים שִׁירָה / ויסלבה שימבורסקה

תרגום: רפי וייכרט

— אַחָדִים —

זאת אוֹמֶרֶת שְׁלֹא כָּלֵם.
אֶפְלוּ לֹא הָרַב אֶלָּא הַמְּעוּט.
בְּלִי לְהִבְיֵא בְּחֶשְׁבוֹן אֶת בְּתִי-הַסֶּפֶר, שֶׁשָּׁם מְכַרְחִים,
וְאֵת הַמְּשׁוֹרְרִים עֲצָמָם,
אֲנָשִׁים אֵלֶּה הֵם שְׁנִים לְאַלְף.

— אוֹהֲבִים —

אֵךְ אֶפְשָׁר לְאַהֲבֵם גַּם מֶרֶק עוֹף עִם אֶטְרִיּוֹת,
אוֹהֲבִים גַּם מַחְמָאוֹת וְצָבֵעַ תְּכֵלֶת,
אוֹהֲבִים צָעִיף יֶשֶׁן,
אוֹהֲבִים לַעֲמֹד עַל שְׁלֵהֶם,
אוֹהֲבִים לְלִטֹף בְּלֵב.

— שִׁירָה —

אֲבָל מָה זֹאת בְּעֵצָם שִׁירָה.
לֹא אַחַת נִתְּנָה לְכֹךְ
תְּשׁוּבָה רְעוּעָה.
וְאֲנִי אֵינֶנִּי יוֹדֵעַת וְאֵינֶנִּי יוֹדֵעַת וְנֶאֱחָזֶת בָּזֶה
בְּכַמְעָקָה גּוֹאֵל.

מהו הרעיון המרכזי בשיר זה?

הסבר את התרומה של פסיחה אחת ושל חזרה אחת בשיר לעיצוב רעיון זה.

14. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

דוֹרְגֵל / דן פגיס

דוֹרְגֵל הוּא חֵי מְשֻׁנָּה לְמַדִּי:
בְּבִשְׂרוֹ הוּא שְׂאֵר
לְשְׂאֵר הַחַיּוֹת הַטּוֹרְפוֹת, אֵךְ רַק הוּא
מְבַשֵּׁל חַיּוֹת, מְפַלֵּל חַיּוֹת,
רַק הוּא לּוֹבֵשׁ חַיּוֹת, נוֹעֵל חַיּוֹת.
רַק הוּא חוֹשֵׁב
שֶׁהוּא זֶר בְּעוֹלָם, רַק הוּא מוֹחָה
עַל מָה שֶׁנִּגְזַר, רַק הוּא צוֹחֵק,
וּמְפַלֵּא עוֹד יוֹתֵר, רַק הוּא
רוֹכֵב מִרְצוֹנוֹ עַל אוֹפֲנוֹעַ.
יֵשׁ לוֹ עֲשָׂרִים אֶצְבָּעוֹת,
שְׁתֵּי אֲזָנִים,
מֵאָה לְבָבוֹת.

צירוף המילים "רק הוא" חוזר בשיר.

הסבר את התפקיד של חזרה זו בבניית משמעות השיר.

בתשובתך הסבר גם את הקשר בין חזרה זו ובין כותרת השיר.

15. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שְׁלוּמִי / זלדה

- בית 1
שְׁלוּמִי קָשׁוּר בְּחוּט
אֶל שְׁלוּמִי.
וְהַחֲגִים הָאֵהוּבִים
וְתַקּוּפוֹת הַשָּׁנָה הַנִּפְלְאוֹת
עִם אוֹצֵר הָרִיחוֹת, הַפְּרָחִים,
הַפְּרִי, הָעֵלִים וְהָרִחוֹת,
וְעִם הָעֶרְפֶּל וְהַמָּטָר,
הַשֶּׁלֶג הַפֶּתְאֻמִּי
וְהַטֵּל,
תְּלוּיִים עַל חוּט הַכְּמִיָּה.
- בית 3
אֲנִי וְאַתָּה וְהַשֶּׁבֶת.
אֲנִי וְאַתָּה וְחַיִּינוּ
בְּגִלְגּוֹל הַקּוֹדֶם.
אֲנִי וְאַתָּה
וְהַשֶּׁקֶר.
וְהַפֶּחַד.
וְהַקֶּרְעִים.
אֲנִי וְאַתָּה
וּבּוֹרָא הַשָּׁמַיִם שָׂאִין לָהֶם
חוּף.

- בית 4
אֲנִי וְאַתָּה
וְהַחִידָה.
אֲנִי וְאַתָּה
וְהַמּוֹת.

אֲנִי וְאַתָּה

וּבּוֹרָא הַשָּׁמַיִם שָׂאִין לָהֶם

חוּף. (בית שלישי)

פרש את שלוש השורות האחרונות בבית 3, והסבר את תרומתן להבנת משמעות השיר כולו.

בהצלחה!